

tant. Corpus autem beatissimæ Idæ post multa tempora illæsum inventum est, atque ab omnimoda corruptione alienum: ad cujus sepulcrum quidam obsessus liberatus est a dæmonio, similiter et quædam obsessa. Cuidam quoque viro, nomine Hugoni, eidem matronæ devotissimæ servienti, et passione

A febrium nimis afflicto, ob familiaritatem et servitutum, quas illi in vita et post mortem sæpissime impenderat, gratiam sanitatis exhibuit; præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat, Deus trinus et unus, per infinita sæcula sæculorum. Amen.

DE B. IDÆ REBUS GESTIS

ANALECTA EX VARIIS AUCTORIBUS.

CAPUT PRIMUM.

Beneficia ecclesiæ Lensiensi et collegio canonicorum præstita.

1. Lensium sive Lendium, quod *Lenense castrum* dixit Baldricus in Chronico Cameracensi lib. II cap. 22, est oppidum hodiernæ Artesiæ, quatuor Duaco et quinque Atrebato distans leucis, cum amplo territorio, antiquis comitatu, qui ad jurisdictionem comitum Boloniensium olim pertinuit, et ab Eustachio I comite donatus est Lamberto, filio suo secundo genito; quo absque liberis anno 1055 defuncto, comitatus iste devenit in potestatem Eustachii secundi et B. Idæ ejus conjugis, qui collegium canonicorum Lendiensium prædiis ac privilegiis dotarunt; an etiam erexerint, videtur controversari. Jacobus Meyerus, lib. II Annalium Flandriæ, ad annum 1028 ista scribit. Ecclesia Lensensis sacerdotes habere cœpit canonicos unde hanc ibi memoriam leges:

*Anno milleno, ter deno, bis minus uno,
Hunc intrare chorum cœpit grex canonicorum.*

Meyerum sequitur Georgius Colvenerius, in suis ad Baldrici Chronicon notis, et addit « etiamnum esse ecclesiam collegiatam simul et parochialem, in qua decanus et duodecim sunt canonici. » Baldricus solum scribit « haberi monasterium canonicorum, ubi sanctus quiescit Vulganius, » de quo agendum erit ad diem secundum Novembris. Scripsisse autem Baldricum librum I et II Chronici sui sub finem vitæ Gerardi I episcopi Cameracensis, circa annum 1040, multis probat Colvenerius. Non reflexit animum ad ista Malbrancus, dum lib. VIII De Morinis, cap. 49, scribit templum Deiparæ virgini et simul Vulgano a B. Ida exstructum et collegium canonicorum fuisse institutum. Placet ejus verba ascribere.

2. Ida, Eustachii comitis uxor, animadvertit Lensium oppidum tenui admodum æde excoli: unde apud Eustachium maritum quæstia suaviter, dixit sibi in animo esse magnificentum illic templum ad Deiparæ honorem ædificare. Non illubens annuit Eustachius, imo gratissimum esse sibi testatus est uxoris extraneæ animum, quo in mariti proprias ditiones ita piis monumentis adaugendas feratur. Quod magis Christianum possit excogitari connubium, quam ubi conjux, patria sua relicta, conjugis

B sui oppida et ditionem templis ornat et sacerdotiis. Assurgit igitur Mariana basilica, et consummatam ut venit S. Liethbertus, Atrebatium et Cameracensium præsul, sacraturus, placuit Idæ et Eustachio comitibus, S. Vulganius, cujus corpore potiuntur, alterum jungere templi præsidem. Accedebat et aliud ad id præstandum non leve incitamentum, quod magnus ille quondam Cantorberie Anglicanæ archipræsul, derelictis suis transmarinis, in Morinos angelico monitu transfretasset, et Bononnesium septem annorum spatio egregie excoluisset; nec porro deseruisset, nisi xenodoxiæ, per nimiam miraculorum lucem insurgentis, metus, ad aliam eremum quærendam, propulisset. Hinc non mirum si ab Atrebatibus sacrum ejus corpus ad Lensiense oppidum, tanquam Bononici principis comitatum, transierit. Imo divina providentia factum forsitan ut Lensii dominatus transierit Bononiensibus. Hæc uberi calamo Malbrancus de basilica erecta ad honorem Deiparæ virginis et S. Vulgani archipræsulis, quem alii potius confessorem appellant. Si tamen episcopus fuisset, ex iis censendus esset, qui, Anglo-Saxonibus adhuc idololatriæ Britanniam obtinentibus, in Cambriam sive Walliam confugerant, et inde in hasce partes transierant, uti latius diximus 4 Februarii ad Vitam S. Lietphardi, etiam episcopi Cantuariensis apud dictos Cambros et inde in Belgium profecti, et martyrio coronati. Sed ad institutionem canonicorum revertamur, quam ita prosequitur Malbrancus.

3. « Eximius Ecclesiæ splendor Idam ad ulteriora et meliora invitavit, atque ad illam insigni canonicorum collegio condecorandam. Confectis tabulis prædia et locupletes census attribuit, complura sacerdotia instituendo, quibus præesset decanus, a canonicis ipsis ob vitæ probitatem et necessarias ad id muneris dotes deligendus. Lensio inerant duo minora sacraria, divos Laurentium et Leodegarium martyres in præsidem suspicientia: eorum episcopales redditus in canonicorum usus ac dispositionem convertit Liethbertus episcopus. Cæterum qui in Lensiensi ecclesia olim legebantur versus, temporis horum institutorem indices, hisce interpunctionibus sunt afficiendi:

*Anno milleno, ter deno bis, minus uno,
Hunc intrare chorum cœpit grex canonicorum.*

Comperio enim in libris editis id referrī ad annum 1028 sic describentibus ter deno, bis minus uno; et male: cum satis appareat eo anno Idam necdum hanc lucis usuram hausisse, et necessario bis ter denos annos supra mille accipiendos, quos uno minus numerando annum 1059 comperies, scilicet Ida thalamos suos anno 1057 ineundo, et honorifico suo ingressu Lensium condecorando, jusserit eam condi basilicam, et biennio post collegium canonicorum introduxerit. » Hæc Malbrancus subtiliter satis torquens antiquos illos versus. Arbitramur potius ecclesiam diu ante conditam fuisse, et ab Eustachio primo comite Boloniensi et Lensiensi ejusque conjugē Mathilde collegium canonicorum anno 1028 fuisse institutum. Movet nos ad id ita arbitrandum charta donationis Eustachii II et B. Idæ excusa a Miræo lib. I Diplomatum Belgicorum cap. 38 et contractius in notitia Ecclesiarum Belgii cap. 101, unde ista hic damus quæ ad institutum pertinent, et sunt ejusmodi.

4. Ego Eustachius Boloniensium comes, et uxor mea Ida, ecclesiam in loco isto, qui appellatur Lens, ab antecessoribus nostris honorifice constitutam, specialiter cupimus exaltare. In principio foundationis, terris et libris et conditione liberali fuit dotata: sed præsumptio temeritatis et invidia diaboli ecclesiam cum libris, et privilegium cum signis comburens, annullare putavit universa. Sed quod delevit per invidiam, favente Deo et domino episcopo nostro Lietberto, volumus emendare per benevolentiam. Liberam igitur potestatem concedimus canonicis assumendi quemcunque voluerint advocatum, qui tandem et non ulterius eorum rebus vel eorum causis præsit, quandiu eis placuerit. Altaria etiam S. Mariæ et S. Laurentii ab omni servitute libera esse ostendimus. Et ut nostra ecclesia foret æqualis aliis, quæ gaudent dote libertatis, scilicet S. Mariæ Atrebatensis et S. Gaugerici Cameracensis, multum laboravimus, et, Deo gratias, laudante Lietberto episcopo, ad finem præduximus... Anno ab Incarnatione Domini 1070, indictione VIII, in basilica S. Mariæ hæc peregrimus. » Hæc ibi, ex quibus liquet ecclesiam ab antecessoribus fuisse constitutam, sed invidia malevolorum combustam, ab Eustachio et B. Ida emendatam et restauratam, et denuo dedicatam: uti S. Lietbertus in subjuncto diplomate indicat his verbis: « Ego Lietbertus, Dei gratia episcopus Cameracensis, justis petitionibus comitis Eustachii et uxoris ejus Idæ comitissæ, ecclesiam, quam apud Lens in honore sanctæ Dei Genitricis, Dei cooperante misericordia, consecravimus, et ejusdem loci canonicorum sustentationem sive gubernationem, ab omni exactione episcopi et ministrorum ejus, censu videlicet vel reddito, amodo liberam esse permittimus. Et, si quid amplius libertatis ecclesia S. Gaugerici Cameracensis, imo ecclesia S. Maria Atrebatensis habere dignoscuntur, ipsi Lensenses canonici simili pace sua possideant. Actum apud Lens in basilica S. Mariæ anno 1070, in-

dictione VIII. » Reliqua cum subscriptionibus apud Miræum legi possunt, potissimum confirmatio reddituum et possessionum quæ ad dictam ecclesiam pertinent

CAPUT II.

Monasteria in comitatu Boloniensi exstructa et restaurata, monasterium Capellæ fundatum.

5. De monasterio S. Vulmari, intra muros Bononienses a B. Ida jam tum vidua erecto, et alio monasterio S. Vulmari in Nemore restaurato, supra egimus. Hisce tertium additur Wastense monasterium, ab ea constructum, et S. Michaeli sacratum, ubi et sepulturæ mandata est. Malbrancus lib. IX De Morinis cap. 55 asserit se ibidem fuisse et leucis binis Bononia dissitum esse Wisantum versus et Wasconvillare olim dictum; sed aberrat, dum canonicorum collegium fuisse scribit. Fuit monasterium Benedictinum, secundum reformationem Cluniacensem, monachis ab ipso Cluniaco a S. Hugone abbate transmissis: uti auctor Vitæ, qui nobis Wastensis fuisse videtur, multis explicet:

6. Quartum ab eadem similiter vidua constructum, est monasterium S. Mariæ de Capella dictum, in quo vitam hanc mortalem exiit, ad meliorem migratura. Joannes Iperius, in Chronico Bertiniano capitulo 39, par. 2, hanc foundationem tribuit Eustachio et B. Idæ, quasi adhuc ille anno 1090 vixisset. Verba ejus sunt ista: « Anno Domini 1090, Eustachius Bononiæ comes et uxor ejus Ida, parentes et genitores illius clarissimi et illustrissimi Godefridi de Bullione, ac Balduini, postea regum Jerusalem, fundaverunt monasterium B. Mariæ de Capella, in terra da Merck, juxta Calesium, in loco qui prius dicebatur Brocham, et monachis Hamensibus instituerunt: ubi et ipsa Ida comitissa undecim de capillis B. Mariæ virginis, quos ab Hastulpho Hiberno reges magnis precibus impetravit, cum aliis sanctorum reliquiis ibidem obtulit. » Hæc Joannes Iperius, abbas S. Bertini creatus anno 1369, mortuus 1380: quo ducentis annis senior Lambertus Ardrensis, ascribit eam foundationem B. Idæ viduæ in suo Chronico Ghisnensi, cujus hactenus inediti capiti 31 hic præfigitur titulus: *Quomodo Ida Boloniensis comitissa fundavit monasterium B. Mariæ de Capella:* et cum cap. 30 actum fuisset de Ardrensi cœnobio, a Balduino comite Ghisnensi instaurato, ista dicto cap. 31 referuntur.

7. Unde ad tam piæ operationis imitationem Lothariæ ducis Godefridi quondam filia, Boloniensis comitis Eustachii quandoque vidua, Godefridi et Balduini (in Judææ regno, sancta Hierosolymorum civitate ab Arabicis et Sarracenis aliisque gentibus alienigenis et incredulis, in manu forti et brachio extenso cum Antiochia viriliter expugnata, penitus liberata, regum Hierosolymorum) et Eustachii nobilissimi Boloniæ comitis mater, nomine et vitæ sanctitate venerabilis Ida, Boloniensis comitissa, in confinio Mercuritii, in villa Brucham olim nominata, sub honore beatæ et gloriosæ semperque vir-

ginis Mariæ fundavit ecclesiam, et insigne religionis monasterium instauravit : et in eadem ecclesia, quos ab Hiberno rege Anstulpho, non sine maximo labore et studii diligentia, perquisierat et impetaverat ejusdem beatæ virginis Mariæ, super aurum et lapidem pretiosum, pretiosissimos undecim recondidit capillos et collocavit, et cum aliis innumerabilibus sanctorum reliquiis, sancto loco oblatos, præ omnibus instituit honorari : simulque agium monachorum conventum ex Hamensi monasterio, ab Engelrammo Lileriensis domino nuper constructo, cum venerabili viro Ravengero abbate sumptum, aliosque honestæ et religiosæ vitæ fratres, in memoriam sanctæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ et venerationem in perpetuum extollendam, perenni Deo perenniter et jugiter servituros, instituit, et in præparatum Dei introduxit habitaculum. Hic siquidem locus S. Mariæ celeberrimus, dum nova adhuc et tenera sanctæ religionis ibi pullularet infantia, virtutibus insignis, miraculorum frequentia gloriosus, charitate et religione sanctissimus, rerum abundantia admodum locupletatus, personis morum compositione et liberalium artium, non minus quam theologicæ scripturæ informatione, cujuslibet honoris sublimatione et prælatione dignis, abundantissimus, famæ (absit omnis invidiæ lividitas) præconio nominatissimus, omnibus locis eminebat, et præminebat adjacentibus : utpote quem divina indesinenter sua Deus illustravit præsentia, et quem ea, qua olim perfusa est beata Virgo, cœlesti visitavit gratia, et pie poscentibus ibi innumera præstitit beneficia.

8. « Tanti ergo nominis et venerationis fuisse creditur locus ille, quod quidam adjacentis terræ nobiles, aliique Christi fideles populi, si quas habebant ecclesiolas, vel alia aliqua ecclesiastica beneficia, vel etiam prædiola, aut eidem loco ex integro ex toto conferre, aut aliquo subjectionis titulo innodare et subjugare satagebant ; putantes et reputantes, imo pro certo credentes et agnoscentes, suas ecclesiolas liberiore stare et militare proventu, si tam sancto et venerabili loco aliquo subjectionis nodo subjicerentur, quam si in propria qualicunque, prout constitutæ sunt, libertate persisterent et permanerent : sic enim ipsis et hoc ipsum adjudicantibus meliori nomine militarent, et amplioris titulo auctoritatis radiarent. Locus enim ille ab omni turpitudinis et exactionis et indebitæ consuetudinis objectu liberrimus esse cognoscitur. Unde et capella dicitur, capella, inquam, summi pontificis, videlicet domini papæ, in honore B. Mariæ virginis constructa. In cujus libertatis auctoritatem et memoriam, illius liberi loci ecclesia singulis annis Ecclesiæ Romanæ debet duodecim denarios ; quos simul collectos per quinquennium vel decennium, abbas loci illius sanctissimi mittit Romam, ad suæ libertatis, ut diximus, cognitionem. Habet autem abbas illius loci in Romana Ecclesia talem dignitatem, quod si ipsum abbatem in Romana Ecclesia

A ad missam domini papæ præsentem esse contigerit, librum tenere debet subdiaconi, dum idem subdiaconus Epistolam pronuntiaverit. Sed ne in dispendium, militibus nostris murmurantibus, verba protrahamus, de hoc sanctissimo loco et monachis inhabitantibus religiosis hoc tantillum dixisse sufficiat, quosque majori et ferventiori studio, loco et tempore ad alia quædam interserenda, ad ipsos scriptoriam pennam convertamus. » Hæc ibi : et mox capite 32 agitur de constructione Ardensis ecclesiæ, et ad imitationem præponitur, « monasterium B. Mariæ de Capella ab Ida Boloniensi comitissa ædificatum, » ubi sub finem dicitur, « ecclesia B. Mariæ de Capella fundata, anno 1091. »

B 9. Est vetustissimum et nobile monasterium ordinis B. Benedicti, in marchia pagi Pictonici situm, Carogum S. Salvatoris ex quo dictus supra Engelrammus, dominus Lileriensis, monachos adduxit, et in monasterio Hamensi, circa annum 1084 inter Lilerium et Aeriam constructo, collocavit. Hinc vero assumptus Ravengerus cum aliquot monachis, primus constitutus est abbas S. Mariæ de Capella, et donationi Manassis comitis Gisenensis, factæ monasterio Ardensi, subscripsit anno 1097, apud citatum ante Du Chesne pag. 58, ex relatione Willelmi abbatis in Historia Ardensi. Inter successores fuit Theodoricus, qui a Balduino domino Ardensi ecclesiam Ardensem cum collegio canonicorum anno 1144 accepit, ita ut mortuo aliquo ex dictæ ecclesiæ canonicis aut clericis substitueretur monachus : deinde etiam ab eodem domino Balduino emit molendinum de Bramis cum adjacentibus terris, in quibus cellam monachorum constituit, eisque Caradochum primum priorem constituit, postea in Ecclesia S. Mariæ de Capella abbatem. Quæ omnia late describit Lambertus, memorati domini Ardensis filius, ac presbyter ecclesiæ Ardensis, in sua Historia Ghisnensi cap. 137 et tribus sequentibus, et ex eo Du Chesne pag. 1609 et sequentibus. Fuerunt hæc accuratius deducenda contra Iperium, cujus errores Meyerus, Miræus, Malbrancus et alii descriperunt : et confirmanda erat auctoritas scriptoris, qui monasterium B. Mariæ de Capella, supra in Vita, asserit a B. Ida vidua constructum fuisse. C Munus undecim capillorum Deiparæ virginis a B. Ida donatum ecclesiæ Capellæ, acceptum erat ab Hiberno rege Ansculpho Iperio Hastulpho, Malbranco lib. viii, cap. 80 Haistulpho Hibernorum rege. Porro plures tunc adhuc in Hibernia dominabantur reges, postea sub annum 1172 ab Anglis subacti : nomen tamen adeo manifeste et Gothicum, ut longe consultius videatur intelligere aliquem istius nationis regulum, in Iberia sive Hispania. Situm fuisse monasterium Capellæ tradit Malbrancus, « Markium inter et Scalas, sequenti sæculo Calisium dictum, in prædio juris Bononici Broucham appellato, Markiensis territorii : at Lamberto Ardensi ponitur in confiniis Mercuritii. In generali registro beneficiorum diocesium Gallicanarum, in diocesi Boloniensi

memorantur pag. 10 « collationes seu præsentationes curatorum undecim, et capellaniarum novem abbate de Capella dependentes : » inter quas sunt capellanie ecclesiarum Ardrensis, Ogensis et Mar-kiensis, e quibus optime colligitur quod antiquus hujus monasterii situs fuerit per continua inter Anglos et Francos bella mutatus.

CAPUT III.

Varia beneficia præstita monasteriis, Bulloniensi, Affligemensi, Bertiniano et Lensiensi. Visa in exstasi Hierosolyma capta.

10. Godefridus Barbatus, dux Lotharingæ et pater B. Idæ, fundarat olim prioratum S. Petri in municipio suo Bulloniensi, acceptis monachis e cœnobio S. Huberti. Adjunxit aliquam dotem Godefridus Bullonius, charta donationis signata Bullonii anno 1094, a Miræo in codice Donationum, cap. 67, et Notitia Ecclesiarum Belgicarum, cap. 11, vulgata : in qua ista habet Godefridus : « Hanc meam intentionem cum retulisset matri meæ Idæ, prædicti ducis filix, et fratribus meis Balduino et Eustachio; eorum deinde consilio et consensu voluntario, ecclesiam nostram, nostri proprii et hæreditarii juris de Baseio, destinavimus et donavimus ad augmentum prædictæ elemosynæ avi mei Godefridi, donandam perpetualiter B. Petro et B. Huberto. Quod donum, ut ratum et firmum esset, eandem matrem et fratres meos mecum Bulonium duxi, et in præsentia optimatum meorum, vestituram prædictæ ecclesie in Baseio, sine ulla calumnia et contradictione, simul deposuimus super altare B. Petri. » Est dictum Baseium vicus Gallo-Brabantix, versus comitatum Namurcensem, vulgo Basy, in territorio Genapiensi ad fluvium Tiliam; in quo vico diximus supra credi ab incolis Godefridum Bullonium natum fuisse et educatum. Ipsa autem Genapia, seu Genapum, Nivellem inter et Gemblacum, illustre satis municipium cum veteri arce, ubi forum est sive tribunal, quod vulgo dicitur summa curia Lotharingæ in qua administrari solet justitia tam in civilibus et capitalibus, quam in clientelaribus causis, et repræsentat adhuc aliquam speciem Lotharingæ inferioris. Hujus loci decimas concessit B. Ida monasterio Affligemensi, in eadem Brabantia Bruxellas inter et Alostum sito : cujus donationis chartam edidit Miræus in codice Donationum cap. 68 et in Notitia Ecclesiarum Belgii cap. 119 : ex qua hæc excerpimus.

11. « Ego Ida Boloniensis comitissa, humilis Christi ancilla, notum fieri cupio tam præsentibus quam futuris, signum meæ dilectionis erga dominos meos et fratres, videlicet monachos Novimonasterii, cui vocabulum Hasslingem inditum erat ab antiquis. Quoniam quidem mihi multisque eorum complacuit conversatio et religionis affectus, dignum duxi me commendare talium orationibus, nec in incerto divitiarum sperare, sed has potius cum eis participare. Igitur in allodio meo et villa quæ vocatur Genapia, pro salute animæ meæ, patris quoque mei ducis

A Godefridi, et comitis Eustachii domini mei, ecclesiam cum decimis et universis ejus redditibus, perpetuo jure tenendam dedi supra dictis fratribus, in idipsum filiis meis Godefrido, Eustachio et Balduino mihi cooperantibus. Filius quoque meus dux Godefridus in eadem villa Genapia quinque mansos terræ donavit iisdem fratribus, ad quos ego postea in augmentum concessi quasdam partes circumjacentes, plane sextum mansum continentes, ab omni comitatu et censu tributario liberos et expertes. Insuper autem quidquid sibi vindicabant, quippe quod a prioris doni tempore possederant, sive in silvis, sive in pascuis, sive in satis, eis concessi eadem libertate qua tenui : sed et omne participium in silva et reliquo usuario communi, in hoc nihilominus meis filiis consentientibus mihi. Factum est autem apud Trajectum in ecclesia S. Servatii confessoris, præsentibus etiam reliquiis S. Gertrudis, pro simili negotio illuc tunc allatis;.. anno Incarnationis Domini 1096, anno protectionis Christianorum contra paganos Jerusalem. »

12. Cum paulatim majore senio gravaretur B. Ida, non destitit piis operibus insistere, sed merita sua auctura, dotavit S. Bertini monasterium : cujus oblationis chartam edidit Miræus in codice Donationum cap. 70, et contractus in Notitia Ecclesiarum Belgii, cap. 121. Ex priori hic inserimus quæ sequuntur : « Cum constet unicuique incerta et imminens mors, quam necessarium nobis sit, saluti nostræ, bonis operibus elemosynarumque largitionibus, insistendo, consulere, quotidianus mundanæ rei defectus satis ostendit. Unde ego Ida, Boloniensium Dei gratia comitissa, notifico tam futuris quam præsentibus quibuslibet, quod ob salutem animæ meæ, nec non pro anima domini mei comitis Eustachii, et pro incolumitate filiorum meorum Eustachii, Godefridi et Balduini (qui contra paganorum incursum ex præcepto apostolico Hierosolymam profecti sunt) omnes consuetudines et comitatum, et quidquid ad me pertinebat de terra quam Ondigir et Berewoldus Deo et S. Bertino ad elemosynam pauperum tradiderunt, domno Lamberto abbati de cœnobio ejusdem Christi confessoris Bertini et fratribus ibidem Deo servientibus perpetuo possidendas concesserim, ea videlicet ratione, ut nullus de hæredibus prædictorum virorum de terra illa amplius usurpare audeat, nec comes Boloniensis, neque quisquam ex parte ejus de consuetudinibus seu comitatu illius aliquid exigere; sed libera et quietæ ad usus pauperum in perpetuum permaneat. Actum in villa Merck, anno Dominicæ Incarnationis 1098. Signum Idæ gloriosæ comitissæ... »

13. Prævaluerunt arma filiorum in terra sancta, « B. Idæ parente ardentissimis precibus bellicum illorum negotium commendante, et e Morinis spectante, » uti ex tabulis monasterii S. Vulmari explicat Malbrancus lib. ix De Morinis cap. 6 suis verbis : « Quod insinuatum est de Ida matre sanctissima, planius edisserendum. Cum ipsa parvum Saulmerium, ut

vocant, id est parvum cœnobium, quasi a majore A S. Vulmari Appendicem, exædificasset; et assumptis ab illo monachis egregiam ascripsisset dotem, curavit illud superiore vel hujus anni 1099 prioribus mensibus, per Gerardum Tarvannensem episcopum, divæ Virgini lamentabundæ seu dolorosæ sacrari... Igitur in illo dolorosæ Virginis peculiari sacrario B. Ida dies precibus extrahit; et apud divam matrem et S. Vulmarum loci præsidem, rem filii Godefridi bellicam agit ardentissime. Qui sane bonam feminæ mentem non sunt frustrati; sed effecere ut inter precandum in exstasi raptâ, quodammodo cerneret Godefridum filium castello ligneo suos animantem, tela in hostes creberrima ejaculantem, heroica impressione primum omnium mœnia conscendentem: denique dici posset omnium quæ illic gestæ sunt rerum, ad prolem spectantium, species ei cœlitus tanto terrarum intervallo fuisse objectas. Nam, cum jam ab annis compluribus Bononiæ versaret, in eo divæ Virginis et S. Vulmari sacrario comperi in tabula exaratum. [Hic Idam, dum sacris interesset mysteriis, vidisse filium Godefridum Hierosolymam, eximio stratagemate ac viribus heroicis, invadentem; nec non in regem Hierosolymæ coronatum.]

« Quæ cum diversis temporibus peracta sint, videntur media et adjuncta etiam sub ejus mentis oculos cecidisse. » Deinde cap. 8 de Godefrido in regem coronato agit et de B. Ida ista addit. » Etsi C id intra templi Hierosolymitani septa gereretur, in

extremos hominum Morinos regius ille apparatus, et regii diadematis pia aspernatio perlata sunt ad oculos Idæ, matris sanctissimæ, sacris missæ ritibus operam dantis, in novo illo Vulmarensium ascetarum, lamentabundæ Virgini obsequentium, monasterio. »

14. Mortuo anno 1100 Godefrido rege, in ejus locum subrogatus est Balduinus, alter B. Idæ filius: dein tertius Eustachius reversus est ad B. Idam matrem suam et comitatum Boloniensem: qui curavit a Lamberto Atrebatensi episcopo Lensensium canonicorum collegium, astipulante B. Ida matre, confirmari. Diploma episcopi ex mss. monumentis Lensiensibus excudit Malbrancus in scholiis ad caput 16 libri ix hoc exordio: « Ego Lambertus, Dei miseratione episcopus Atrebatensis, justis et honestis petitionibus honorabilis comitis Eustachii et nobilis ejus uxoris Mariæ comitissæ nec non et matris prædicti comitis, Idæ religiosæ comitissæ acquiescens, quod a ministerio nostro exigunt, scire volumus tam præsentibus quam futuris filiis nostris, in libertate spiritus Lensiensi Ecclesiæ et canonicis ejusdem ecclesiæ, ex petitione prædictarum personarum, ratum et stabile perenni tempore per nostræ auctoritatis privilegium confirmasse... Datum Atrebatum, anno Dei Christi 1106, indictione xiv, vii Idus Junii, anno pontificatus domini Lamberti episcopi Atrebatensis xii, regnante Philippo rege in Francia, Roberto Juniore comite Flandriæ, Eustachio comite Bononiensium et Lensensium. »

BEATÆ IDÆ

DONATIONES ECCLESIASTICÆ.

(Vide supra col. 453, 454, 457, 458.)

OSMUNDI EPISCOPI ASTORICENSIS

EPISTOLA AD IDAM.

(Edidit MABILL. *Analecta*, nov. edit., pag. 455.)

MONITUM.

Scripta est hæc epistola circiter annum 1059, quo Ida, Eustachii comitis Bononiensis uxor, in castro Lenensi pagi Atrebatensis, recentioribus Lensio, Deiparæ Virgini templum construxit, instituitque canonicorum collegium. Præterea reliquias undequaque conquisivit, easque intulit in basilicam a se ædificatam, scilicet reliquias sancti Vulgani, cujus corpus Lenensi monasterio canonicorum quiescere testatur Baldericus in Chronici lib. II, cap. 22. Hinc factum puto, ut Ida ex Hispania per Osmundum episcopum obtineret capillos beatæ Mariæ, de quibus in hac epistola agitur. Lege Jacobum Malbrancum in lib. viii De Morinis. cap. 48, ubi de Ecclesia Lensiensi.